

Nr 2.

Ankom till riksdagens kansli den 13 mars 1942 kl. 2 e. m.

*Första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 2, i
anledning av väckt motion om utredning rörande om-
daning av kantorsbefattningarna i rikets församlingar.*

I en inom första kammaren väckt och till dess första tillfälliga utskott för behandling hänvisad motion, nr 3, av herr N. Elowsson yrkas, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t hemställa om en utredning av frågan *under vilka former och på vad sätt* en successiv omdaning av kantorsbefattningarna i våra församlingar kan ske, i avsikt att åt innehavarna av dessa befattningar även uppdraga handledningen av sången och musiken i allmänhet inom respektive församlingar eller eventuellt ännu större områden.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Över motionen har utskottet inhämtat yttranden från skolöverstyrelsen, *Yttranden.* musikaliska akademien, domkapiteln i Lund, Linköping, Strängnäs och Luleå, Sveriges allmänna organist- och kantorsförening samt Allmänna svenska prästföreningen.

Skolöverstyrelsen meddelar att statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet ställt i utsikt en allsidig utredning av den s. k. kantorsfrågan och framhåller att därvid torde även de i motionen berörda spörsmålen komma under prövning.

Skolöverstyrelsen har i ärendet inhämtat yttrande av sin konsulent för musikundervisningen John Nordqvist, vilken framhåller, att förverkligandet av motionärens tanke står och faller med utbildningen av och förmågan hos de lärarkrafter, som skola anförtros den vidgade uppgiften. När det gäller den stora landsorten är det bäst att den musikaliska ledningen lägges i händerna på församlingarnas kantorer. Dessas kvalifikationer äro emellertid icke alltid tillräckliga, en omständighet som bör beaktas vid en utredning av den väckta frågan. En annan lärarkategori, som i detta sammanhang bör nämnas, utgöra de från kungl. musikhögskolan utexaminerade musiklärarna, vilka besitta de kvalifikationer, som härvidlag erfordras. Dessa musiklärare sakna i stor utsträckning full sysselsättning. Motionens tanke kan lätt förverkligas på orter, där musiklärare finnas anställda, om dessa lärare givas full tjänstgöring genom att omhändertaga sång- och musikundervisningen i städernas och de större samhällenas folkskolor och anförtros undervisningen av speciella sång- och musikbegåvningar samt i övrigt medverka till höjandet av musiklivet. Även om på detta sätt musiklärarkårens krafter kunna utnyttjas,

bör en utredning angående kantorsbefattningarnas omdaning, deras ev. skiljande från folkskollärartjänst företagas, och lämpligt vore kanske att sammankoppla denna detalj av ärendet med den sedan länge påyrkade utredningen om bättre löneförhållanden för rikets organister och kantorer.

Konsulenten förordar att en utredning verkställes med beaktande av de anförda synpunkterna.

Musikaliska akademien erinrar om att i flertalet församlingar på landet samt även i de flesta städer kantors- och organistsysslorna utövas av en och samma person samt att i det stora flertalet landsförsamlingar — omkring 1 900 — kantors- och organistbefattningarna äro förenade med folkskollärartjänst. I ett mycket stort antal av dessa senare församlingar utövar organisten-kantorn frivillig körverksamhet, och detta är ännu mera fallet, där organist- och kantorsbefattningarna äro självständiga befattningar. Kyrkomusikerna ha länge närt en önskan att denna körverksamhet skulle göras obligatorisk samt att kyrkomusikernas löneförhållanden samtidigt skulle regleras med hänsynstagande till det ökade arbetet. En utredning i denna fråga begärdes av akademien i skrivelse till Kungl. Maj:t den 27 nov. 1941. Därest handledning i körsång blir obligatorisk för kyrkomusikerna och dessa därför erhålla erforderlig utbildning och avlöning torde motionärens önskemål kunna bli realiserade i vad angår den kyrkliga sången.

Vad beträffar profan sång samt undervisning i instrumentalmusik kunna motionärens syften knappast realiseras endast genom ändrade bestämmelser för kyrkomusikerna, men därest den utredning rörande musikundervisningen vid rikets läroanstalter, varom akademien hemställde i underdånig skrivelse den 12 nov. 1941, kommer till stånd, torde också dessa önskemål bringas närmare sitt förverkligande. Akademien förordar varmt en allsidig utredning med beaktande av såväl motionärens önskemål som de framställningar akademien gjort till Kungl. Maj:t.

Domkapitlet i Lund finner motionens innehåll förtjänt av beaktande och tillstyrker den föreslagna utredningen.

Domkapitlet i Linköping tillstyrker att de av motionären anförda synpunkterna upptagas till skäligt beaktande i samband med den väntade utredningen angående kyrkomusikernas löne- och tjänstgöringsförhållanden.

Domkapitlet i Strängnäs anser att det uppslag, som är givet i motionen, bör beaktas i sammanhang med en motsedd mera vittomfattande utredning rörande kantors- och organistfrågan. Biskop Aulén har i särskilt yttrande understrukit önskvärdheten av att motionärens synpunkter måtte vinna beaktande.

Domkapitlet i Luleå finner motionens syftemål synnerligen beaktansvärt och förordar att vid den väntade utredningen angående kyrkomusikernas tjänste- och avlöningsförhållanden motionärens uppslag noggrant beaktas. I av domkapitlet infordrat bilagt yttrande från kontraktsprosten Alb. Nordberg framhålles att de kostnader, som skulle föranledas av ett realiserande

av motionärens intentioner, måste bli mycket betydande, men anföres också att en utredning i kantorsfrågan nog skulle kunna ge uppslag, medförande en åtminstone partiell reform i av motionären föreslagen riktning. Musikdirektörerna Gustaf Carlman och Simon Lundmark samt kantorn Elof Janson framhålla i ett gemensamt yttrande att starka skäl tala för att motionärens synpunkter böra vinna beaktande vid kommande utredning angående organisternas tjänste- och avlöningsförhållanden samt — då frågan om en förbättrad musikundervisning framförallt är ett skolproblem — vid den pågående utredningen om vårt undervisningsväsende.

Centralstyrelsen för Sveriges Allmänna Organist- och Kantorsförening, som hävdar att motionens syfte bäst skulle befrämjas genom åtgärder avsedda att stödja sång- och musikundervisningen vid såväl folkskolor som övriga undervisningsanstalter, särskilt folkskoleseminarierna, har intet att erinra mot den ifrågasatta utredningen.

Allmänna Svenska Prästföreningens Centralstyrelse meddelar att styrelsen i skrivelse till Kungl. Maj:t den 14 februari 1942 hemställt om utredning rörande en reglering av kantorernas och organisternas löne- och anställningsvillkor och tillstyrker att vid den begärda utredningen jämväl beaktas den utvidgade insats, som kantorerna enligt motionärens framställning skulle kunna göra, när det gäller att hos vårt folk främja intresset för sång och musik. Denna sak är förvisso — heter det — av särskilt värde för strävandena att stärka det ideella inslaget i ungdomens fritidssysselsättning. Centralstyrelsen påpekar emellertid att stora svårigheter skulle möta att realisera motionärens önskemål, bl. a. skulle betydande ekonomiska konsekvenser uppstå.

Utskottet delar motionärens uppfattning att stora kulturella värden kunna utvinnas åt vårt folk genom sång- och musiklivets ytterligare uppodling och fördjupning. En förutsättning härför är dock att kunniga och intresserade krafter finnas för handledning av folkets musikaliska fostran, i och utom skolan.

Utskottet.

Motionärens uppslag är att det skulle uppdragas åt innehavarna av kantorsbefattningarna att vid sidan av deras uppgifter som kyrkomusiker handha sång- och musikundervisningen i församlingarna. En successiv omändring av dessa befattningar skulle genomföras med sikte på dessa vidgade uppgifter.

Denna tanke har tillvunnit sig stort intresse hos de institutioner och sammanslutningar, som utskottet berett tillfälle att yttra sig i anledning av motionen. Det är emellertid endast i större församlingar som fristående kantorstjänster finnas inrättade, medan i det stora flertalet församlingar kantors- och organistbefattningarna äro förenade med folkskol-lärartjänst. Om motionären avser att sådana förenade tjänster icke skulle fortbestå utan kantorerna allmänt frigöras från annan undervisning än i

sång och musik, är det påtagligt att kännbara ekonomiska konsekvenser för det allmänna skulle uppstå. Hinder möter däremot icke heller nu och det förekommer om än i mindre utsträckning i församlingar med förenade tjänster, att den väsentliga undervisningsskyldigheten i andra ämnen än sång och musik överflyttas på andra lärarkrafter, så att församlingens kantor mera odelat får ägna sig åt uppgiften att undervisa i dessa ämnen. En strängt likformig ordning på detta område torde vara svår att förverkliga, då förhållandena och förutsättningarna äro högst skiftande i våra församlingar.

Som i skolöverstyrelsens musikundervisningskonsulents yttrande framhålls finns i städer och större samhällen en annan lärarkategori, de från musik-högskolan utexaminerade musikleärarna, som i allmänhet lämpa sig väl för handledning av sång- och musikundervisning såväl i skolan som i övrigt. Dessa lärarkrafter kunna påtagligen utnyttjas mera när det gäller att åstadkomma en höjning av musiklivet i våra samhällen.

Frågan om ändrade bestämmelser för kyrkomusikerna har länge stått på dagordningen, och som framgår av yttrandena till utskottet motses nu en utredning av kantorernas avlönings- och tjänstgöringsförhållanden. Det synes lämpligt att det av motionären framförda önskemålet upptages till närmare prövning i samband med denna förebådade utredning.

Med hänvisning till att Kungl. Maj:t torde ha för avsikt att föranstalta om en allsidig utredning av frågan om ändrade bestämmelser för kyrkomusikerna och under förväntan att därvid den tanke, som framförts i motionen och vunnit principiellt instämmande i till utskottet inkomna yttranden, jämväl kommer att röna beaktande, får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon första kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 13 mars 1942.

På utskottets vägnar:

C. A. HÄRDIN.

Närvarande: Herrar Härdin, Carlström, Ericsson, Leander, Persson, Wennqvist och Söderkvist.
